

Voliniku arvamus põhikooli II ja III astme tehnoloogiavaldkonna ainekava uuendamiseks

1. KOKKUVÕTE

- 1.1** Põhikooli riikliku õppekava¹ alusel õpetatakse pooltele põhikooli õpilastest (enamasti noormeestele) süvendatult tehnoloogiaõpet ning pooltele õpilastest (enamasti neidudele) süvendatult käsitööd ja kodundust. Sel moel elavad paljudes koolides edasi kunagised erinevaid oskusi õpetanud poiste ja tüdrukute eraldi tööõpetuse tunnid. Nii ei saavuta aga iga põhikooli lõpetav õpilane, nii poiss kui tüdruk, õppeained läbides sarnaseid eesmärke ning pädevusi. Kaasaegses ühiskonnas on samas igal inimesel oluline hakkama saada nii keedupoti kui naeltega, ent mis veel olulisem, õppida akadeemiliste teoreetiliste teadmiste kõrval koolist ka rakenduslikku ja loovat argise töö ülesehitust.
- 1.2** Hetkel tuleb õpilastel valida, kas õppida praadima või saagima, mõlemat pädevust õpilane õppekava tunniplaani silmas pidades täies mahus valida ei saa. Selline eraldav joon ei aita kaasa õpilaste vabadusele valida oma soovide ja võimete kohaselt eriala. Pigem suunatakse õpilane tehnoloogiaõpetuses kas "naiste" (toiduvalmistamine, õmblemine, kudumine) või "meeste" (puu- ja metallitöö) suunale. Sellisel eraldamisel on mõju ka õpilaste hilisematele karjäärivalikutele. Noored ei ole alati spetsialiseeruma erialale, millega kokkupuude puudub või on olnud väga pealiskaudne. Nii jäävad nii mõned erialad vajalikest, ent juhtumisi ebatraditsioonilistest soost töökätest ilma.
- 1.3** Osades, kaasaegset õpet väärtustavates koolides on tehnoloogiaõpe ilma valikuta (nii formaalselt õppekava rikkudes, ent samas täites soolise võrdõiguslikkuse eesmärke samast õppekavast) pooleks jagatud – pool aega õpitakse ühte tehnoloogiaharu, teine pool teist. Küllalt palju nii poisse kui tüdrukuid soovivad ka ise omandada mõlemaid pädevusi, ent õppekava räägib õppegruppide vahetamisest minimaalselt 10% ulatuses. Kuidas 10% õppetunde annab teise grupi õpilastega võrdsed pädevused, õppekavast ei ilmne. Lisaks ei võimalda pooleksjagamine läbida kumbagi suunda täies õppemahus.
- 1.4** Volinik teeb ettepaneku põhikooli riikliku õppekava muutmiseks nii, et tehnoloogiaõppe raames moodustab kool õpperühmad, millesse jagunedes on õpilastel mõlemas õppegrupis pool õppeajast õppeaineteks käsitöö ja kodundus ning pool õppeajast õppeaineiks tehnoloogiaõpetus.
- 1.5** Lisaks teeb volinik ettepaneku mitte arvata tehnoloogia ainevaldkonna õppeained põhikooli õpilase suurima lubatud nädalase õppekoormuse õppetundide arvu sisse ja muuta vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 25 sõnastust, jättes alles vaid tehnoloogiavaldkonna tundide miinimumäära. Selle asemel soovib volinik, et igal koolil oleks võimalus ise otsustada, milline on koolis nädala õppekoormus tehnoloogia ainevaldkonna õppeainete õppetundides. Nii oleks võimalik kõikidel huvitatud õpilastel läbida täies mahus nii käsitöö ja kodunduse kui ka tehnoloogia õppeaine õppekavad.

2. ÕIGUSLIKUD ALUSED

¹ Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“.

- 2.1** Põhiseadus (PS) sätestab (§ 12), et kõik on seaduse ees võrdsed ning et kedagi ei tohi diskrimineerida tema soo tõttu.
- 2.2** Vastavalt PS-le (§ 37 lg 1) ning Haridusseadusele (HS) (§ 8 lg 1) on igal kooli-kohustuslikul isikul õigus ja kohustus omandada põhiharidus. Põhiharidus on seetõttu erilises seisundis - iga inimene on kohustatud selle omandama.
- 2.3** Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele vastavalt (PGS; § 19) peab õppekeskkond toetama õpilase arengut. Sama seaduse § 4 lg 1 sätestab, et põhikooli ülesanne on aidata kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning valida oma huvide ja võimete kohast õpiteed. Lähtuvalt samast seadusest (§ 4 lg 2) on põhikooli ülesanne luua õpilasele ka eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.
- 2.4** PGS näeb ette maksimaalse põhikooli teises ja kolmandas astmes lubatud tunnikoormuse: 5. klassis 28; 6. ja 7. klassis 30; 8. ja 9. klassis 32 nädalatundi (PGS § 25 lg 2). Et seda mahtu mitte ületada, siis on õpilastel võimalik valida täiendavaid tehnoloogiatunde kas valikainena juhul, kui kool sellist valikainet pakub, või piirdudagi kas peamiselt vaid ühe tehnoloogiasuunaga või omandada mõlemast tehnoloogiasuunast pool mahtu.
- 2.5** Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud põhikooli riiklik õppekava² (PRÕK; § 2 lg 3), et riiklikus õppekavas oluliseks peetud väärtused tulenevad Eesti Vabariigi põhiseaduses, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse lisaks üldinimlikele väärtustele ka ühiskondlikke väärtusi (sealhulgas näiteks vabadus, solidaarsus ja sooline võrdõiguslikkus).
- 2.6** PRÕK näeb ette kooli õppekeskkona kujundamisel järgmist: koolielu korraldatakse lähtudes soolise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest (§ 6 lg 12).
- 2.7** SoVS sätestab (§ 5), et nii otsene kui ka kaudne sooline diskrimineerimine on keelatud. Otsene sooline diskrimineerimine leiab aset, kui ühte isikut koheldakse tema soo tõttu halvemini kui teist isikut samalaadses olukorras (§ 3 lg 1 p 3). Kaudne diskrimineerimine leiab aset, kui väliselt neutraalne säte, kriteerium, tava või tegevus seab ühest soost isikud, võrreldes teisest soost isikutega, ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui kõnealusel sätel, kriteeriumil, taval või tegevusel on objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ning selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud (§ 3 lg 1 p 4).
- 2.8** SoVS § 10 sätestab, et haridus- ja teadusasutused peavad tagama naiste ja meeste võrdse kohtlemise hariduse omandamisel.

3. VOLINIKU ARVAMUS

- 3.1** 2014. aastal tegi soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik ettepaneku põhikooli riikliku õppekava³ ja gümnaasiumi riikliku õppekava⁴ kooskõlla viimiseks soolise võrdõiguslikkuse seaduses esitatud nõuetega.⁵ Selle raames tegi volinik ka ettepaneku töötada välja ja kehtestada kõigile põhikooli õpilastele alates II kooliastmest ühtne nn tehnoloogiavaldkonna ainekava, mille raames kujundatakse nii tehnoloogiaõpetuse kui ka käsitöö ja kodunduse osaoskusi, kus pool mahust on kaetud käsitöö ja kodunduse ning teine pool tehnoloogia valdkonda kuuluvate teemadega. Volinik tegi ettepaneku, et õppetööd võib viia läbi segarühmadena kahes õpperühmas, mis näiteks poole õppeaastast õpivad ühe õpetaja juures vastava sisustusega õppekabinetis ja teise poole teise õpetaja juures teise sisustusega õppekabinetis. Lisaks soovitas

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>.

³ Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“.

⁴ Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava“ (muudetud Vabariigi Valitsuse 28.08.2014 määrusega nr 141).

⁵ http://www.vordoigusvolinik.ee/wp-content/uploads/2015/06/Lisa-1-Ettepanekud-VV-õppekavade-määrus_11_2014.pdf.

volinik kaaluda kontrollimehhanismi loomist, et välistada õpetuse ebasoovitatav soopõhine korraldus.

3.2 Käesolev voliniku arvamus lähtub olukorrast, kus on uuesti alustatud õppekava üle vaatamist, ning võtab aluseks perioodil 2014 – 2017 voliniku kantseleisse laekunud pöördumised, mis puudutavad võrdset kohtlemist koolide õppekavadest, samuti aga ka koolidest saadud vastuseid õppetöö korraldamise kohta. Soolise võrdõiguslikkuse monitooringud näitavad ka ühiskonna seisukohti, kus enam kui pooled vastajaist arvavad, et tüdrukutel ja poistel peaks laskma õppeaineid valida nende endi huvidest ja võimetest lähtuvalt (täiesti või pigem oli nõus 66%), kuid samas ka seda, et tüdrukutele ja poistele tuleks koolis õpetada samu õppeaineid ühesugusel viisil (nõus 54%).⁶ Eriti iseloomustab see soov nooremaid inimesi, ja ehkki sihtrühma ennast meile teadaolevatel andmetel uuritud ei ole, siis on tendents ilmne: toetus sellele, et poistel ja tüdrukutel tuleks lasta õppeaineid ise valida, on keskmisest tugevam vanuserühmas 20-29 (75% pooldab). Seda, et samu õppeaineid tuleks tüdrukutele ja poistele õpetada ühesugusel viisil, pooldavad keskmisest sagedamini 15-19-aastased (67% pooldab)⁷. Lisaks võtab käesolev arvamus arvesse Eesti hariduselu üldised eesmärgid ning taotleb, et õpilaste omandatud teadmistes ja oskustes ei tekiks lünki soolise võrdõiguslikkuse eesmärke täites. Selle asemel, et õppida kummaski ainesuunast vaid poole jagu, oleks otstarbekohane võimaldada koolidel soovi korral õpetada mõlemat tehnoloogiasuunda ka täies mahus, eemaldades sellel eesmärgil õppetundide piirangu.

3.3 Hetkel näeb põhikooli riiklik õppekava⁸ (§ 1 lg 6 p 7) ette, et tehnoloogia ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on tööõpetus, käsitöö ja tehnoloogiaõpetus. Põhikooli riikliku õppekava Lisa 7⁹ sätestab punktis 1.1, et tehnoloogiavaldkonna õppeainete õpetamise eesmärgi, milleks on kujundada põhikoolis õpilastel eakohane tehnoloogiapädevus: suutlikkus tulla toime tehnoloogiamaailmas, mõista tehnoloogia arengusuundumusi ning seoseid teadussaavutustega; omandada tehnoloogiline kirjaoskus tehnoloogiavahendite eakohaseks, loovaks ja innovaatiliseks kasutamiseks, lõimides mõttetööd käelise tegevusega; analüüsida tehnoloogia rakendamise kaasnavaid võimalusi ja ohte; järgida intellektuaalomandi kaitse nõudeid; lahendada probleeme, lõimides mõttetööd käelise tegevusega, ja viia ideid ellu eesmärgipäraselt; tulla toime majapidamistöödega ja toituda tervislikult. Tehnoloogiavaldkonna ainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tuleb toime tehnoloogilises maailmas ning kasutab tehnoloogiavõimalusi arukalt ja loovalt;
- 2) näeb ja mõistab loodusteaduste ning tehnoloogia arengu seoseid ning väljendab oma arvamust tehnoloogia arengu ja töömaailma muutumise kohta;
- 3) näeb käelises tegevuses ja mõttetöös võimalust igapäevaelu mitmekesistada ning praktilisi probleeme lahendada;
- 4) valib ja analüüsib tehnilisi ja loovaid lahendusi ning nendega kaasnevaid mõjusid ja ohte;
- 5) oskab lugeda ja koostada lihtsat joonist ning juhendit, on suuteline ülesannet esitlema ja oma arvamust põhjendada;
- 6) arvestab esemete disainiprotsessis nende kujunduse seost funktsionaalsuse, esteetilisuse ja kultuuritraditsioonidega;
- 7) valib oma ideede teostamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ja töötlemise viise ning peab tähtsaks töövahendite ohutut ja materjalide säästlikku kasutamist;
- 8) oskab tööprotsessi käigus suhelda ja teiste õpilastega koostööd teha;
- 9) rakendab menüüd kavandades ja analüüsides tervisliku toitumise põhitõdesid ning oskab valmistada lihtsamaid tervislikke toite;
- 10) tuleb toime koduste majapidamistöödega;

⁶ Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2016; Elanikkonna küsitlusuuringu raport. Turu-uuringute AS. URL: http://enut.ee/files/soolise_vordõiguslikkuse_monitooringu_raport_2016.pdf.

⁷ Ibid, lk 39.

⁸ Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“.

⁹ Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“, Lisa 7 (muudetud sõnastuses) <https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/1290/8201/4018/141m%20lisa7.pdf#>.

11) omab ülevaadet valdkonnaga seotud elukutsetest ja ametitest minevikus ja tänapäeval, teab tootmise ja töötlemise valdkonnaga seotud edasiõppimise võimalusi.

- 3.4** Lisa 7¹⁰ punktist 1.1 tulenevalt **peab iga põhikooli lõpetav inimene, nii poiss kui tüdruk, olema saavutanud tehnoloogia ainevaldkonna õppeained läbides sarnased eesmärgid ning pädevused.**
- 3.5** Põhikooli riikliku õppekava Lisa 7 punktist aga 1.2 lähtub, et alates II kooliastmest **moodustab kool õpilaste soovide ja huvide põhjal õpperühmad**, millesse jagunedes on õpilastel võimalus valida õppeaineks kas käsitöö ja kodundus või tehnoloogiaõpetus. Lisaks on mainitud, et õpperühmadesse jagunemine ei ole soopõhine ning kooli õppekava koostamisel võidakse II ja III kooliastmes tehnoloogiavaldkonna õppeaineid õpetada ühendatult nii, et see aitaks kaasa soolise võrdõiguslikkuse edendamisele ja annaks nii poistele kui tüdrukutele vajalikul määral teadmisi ja oskusi nii tehnoloogiaõpetuse kui kodunduse ja käsitöö alal. Veel on ära märgitud, et **vähemalt 10% õppeks vahetavad õpilased õpperühmad** nii, et tehnoloogiaõpetuse asemel on kodundus ning käsitöö ja kodunduse asemel tehnoloogiaõpetus. Õppekavas puudub aga põhjendus, kuidas just 10% ulatuses õpperühma vahetades omandataks samad pädevused teise õpperühma õpilastega.
- 3.6** Seega, **käesoleva korra järgi**, kus õpilased valivad vabalt grupi ning õpperühmad vahetatakse vähemalt 10% õppeks, **ei läbi enamikes koolides kõik õpilased sarnast õpet ning ei saavuta põhikooli lõpetades sarnaseid eesmärgi ning pädevusi.** Olgugi, et koolid võivad ette näha ka õpperühmade vahetamise rohkem kui 10% õppeks, vahetatakse praktikas õppegrupid siiski ära enamasti vaid üheks õppeperioodiks, mitte aga pooleks õppeajaks. Seega jääb täitmata õppekavas toodud nõue, et õpilased omandaksid nii “meestetööde” kui “naistetööde” pädevused.
- 3.7** Juhul, kui tehnoloogiavaldkonna õpet poolitada, siis omandaksid põhikooli õpilased aga nii kodundusest ja käsitööst kui ka tehnoloogiaõpetuse pädevustest vaid poole mahust. Arvestades õppe suurema rakenduslikkuse olulisust ei vastaks selline “õpime poole vähem ühe suuna tehnoloogiaõpet, selleks, et õppida ka teise suuna tehnoloogiaõpet” tegelikult kaasaegse ühiskonna tegelikkusele ega vajadustele. Õpilaste võimalused omandada rakenduslikud tehnoloogilised oskused kodus on muutunud väga piiratuks nii urbaniseerumise kui ka elukvaliteedi muutuste tõttu. Võib täiesti juhtuda, et noormees kohtub esimest korda elus nõelaga kaitseväeteenistuses, kui tal tuleb vormiriietusele nimesilt õmmelda, ning neiu kohtub esimest korda liivapaberiga, kui tal tuleb hakata beebivoodi pulki siledamaks lihvimiseks. Samuti on tulnud tagasisidet nii kutsekoolidelt, rakenduskõrgkoolidelt kui ka kõrgkoolidelt, et noorema põlve õpilaste tehnoloogilised oskused kooli astudes võiksid olla paremad.
- 3.8** Lisaks näitab koolidest saadud tagasiside, et tehnoloogiaõpetuse tunnid on õpilaste hulgas pigem populaarsed, pakkudes vaheldust akadeemilisele õppele. Kuna kodus tegeletakse tänapäeval käelise tegevusega üha vähem on tehnoloogiaõpetuse tunnid lastele väga huvitavad aga ka eluks hakkama saamisel hädavajalikud. Õpilased sooviksid veeta ning veedavad võimalusel peale tunde tihti aega nii puutöö kui ka käsitöö klassides jätkates tundides alustatud tööde tegemist rakendades ja arendades tundides õpitud oskusi oma loomingulistes projektides veelgi. Mõningatel juhtudel juhendavad lapsi selle tegevuse juures õpetajad omaenda vabast ajast¹¹.
- 3.9** Õpetajad peavad tihti tehnoloogiaõpetuse ainetest huvitatud õpilasi peale tunde oma vabast ajast juhendama, kuna PGS'is¹² on sätestatud põhikooli õpilaste suurim lubatud nädala õppekoormus õppetundides ning lisatunde mõlema suuna tehnoloogiaõpetuse omandamise jaoks sinna ei mahu. Lisaks jääb tihti õpilastel tehnoloogia ainevaldkonna õppealadel ka koduseid töid.

¹⁰ Vabariigi Valitsuse 6. jaanuari 2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava”, Lisa 7 (muudetud sõnastuses) <https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/1290/8201/4018/141m%20lisa7.pdf#>.

¹¹ Käesoleva arvamuse eesmärk ja maht ei ole võimaldanud viia nende väidete kinnitamiseks läbi vastavaid uuringuid, ega kontrollida piisava põhjalikkusega seda, et kas sellised uuringud võiks olemas olla. Väited tuginevad vestlustele erinevates Eesti koolides, õpetajate ütlustele, ajakasutuse uuringutele ning Tallinna koolinoorte küsitlusele (valim ca 20 noort).

¹² Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 25 lg 2.

Nii koovad tüdrukud kodus sokke ning poisid tegelevad puutööga ebasobilikes tingimustes ning ilma asjatundliku juhendamisetä, kuna tunnikoormuse piirmaht on täis.

- 3.10** Tunnikoormuse piirmahu eesmärgiks on peetud õpilaste kaitset akadeemilise ülekoormuse eest. Ei ole kuulda olnud kurtmist, et koolides oleks liiga palju sporditunde või käelist, rakenduslikku tegevust. Küll aga on uues õpikäsitusluses integreeritud kehalise kasvatuse ja tehnoloogiaavaldkonna õpe teiste õppeainetega selliselt, et sportides või käelist tegevust harjutades kinnistatakse ka akadeemilisemaid teadmisi ja luuakse seoseid teooria ja rakendusliku vahel. Tehnoloogiatunnid sarnanevad kaasajal oma olemuselt sellegipoolest üha enam tasulise huviharidusega, viimase kättesaadavus on aga otseses sõltuvuses õpilase perekondlikust taustast. Kooli õppekavas tehnoloogiatundide arvu suurendamine võimaldaks vähendada perede koormust kodutööde juhendamisel, huviharidusele ning võimaldaks Eesti tööjõuturule siseneda senisest rakenduslikumate oskustega inimestel.
- 3.11** Kuna tehnoloogia aineavaldkonna õppeainete näol ei ole tegemist tüüpiliste akadeemiliste õppeainetega, vaid vaheldusena akadeemilistele õppeainetele loovust ja käelist tegevust arendavate ning praktilisi oskusi andvate õppeainetega arvan, et ei ole mõistlik, kui tehnoloogia õppekava õppeainete hulk nädalas on sarnaselt teiste akadeemiliste õppeainetega piiratud. On kahetsusväärne, kui õpilased ei saa neid huvitavaid õppeaineid süvendatult õppida aga ka praktilisi eluks vajalikke oskusi õppida vaid kehtestatud tundide piirmäära tõttu. Lisaks jätkaks selline muudatus ära ka tihti mahuka kodutöö nendes ainetes.
- 3.12** Teen **ettepaneku mitte arvata tehnoloogia aineavaldkonna õppeained põhikooli õpilase suurima lubatud nädalase õppekoormuse õppetundide arvu sisse ja muuta vastavalt PGS § 25 sõnastust**. Praegune säte piirab laste huvide süvendatud arendamist ja praktiliste kogemuste omandamist, samuti piirab see võimalust omandada põhikoolikursuse jooksul nii seni rohkem naiste kui ka seni rohkem meeste töödes baasoskused. Soovitan uues sõnastuses PGS's sätestada, et igal koolil oleks võimalus ise otsustada, milline on **nädala õppekoormus tehnoloogia aineavaldkonna õppeainete õppetundides, andes ette vaid miinimummäära. Nii oleks võimalik kõikidel huvitatud õpilastel läbida täies mahus nii käsitöö ja kodunduse kui ka tehnoloogia õppeaine õppekavad**.
- 3.13** Lisaks moodustatakse koolides õpperühmad tihti, vaatamata põhikooli riikliku õppekava Lisa 7 punktist 1.2 sätestatutule, praeguses praktikas õpilaste vaba tahte alusel ehk soopõhiselt. Nii moodustatakse õpperühm tüdrukutest, kes asuvad õppima käsitööd ja kodundust ning poistest, kes asuvad tudeerima tehnoloogiaõpetust. Kui mõnel üksikul tüdrukul või poisil ongi teistsugune soov, ei ole kõigil viienda klassi alguses veel piisavalt iseseisvat kodanikujulgust grupist eristuda ja eralduda, et minna näiteks ainsa poisina heegeldamist õppima. Õpetajate, koolide ja juhendmaterjalide koostajate pooltki määratletakse õpperühmasid endiselt kui „valdavalt poiste rühm“ ja „valdavalt tüdrukute rühm“.¹³ Nii õpivadki tütarlapsed põhikoolis suurema osa ajast käsitööd ja kodundust ning noormehed tehnoloogiaõpet ning seda vaid nende soost tulenevalt ning põhinedes soostereotüüpidel. Niisugusel kujul on tegemist aga soolise diskrimineerimisega (SoVS § 3 lg 1 p 3, § 5, § 10).
- 3.14** Tänapäevases maailmas ei ole enam piiravatel soostereotüüpidel aga päristööelus kohta, kuna enam ei ole nii, et naised hoiavad kodu ning kasvatavad lapsi ja mehed teevad tööd ning tegelevad masinatega. Ühiskond on viimasel sajandil jõudsalt arenenud selle poole, et naistel oleks võimalus igas tegevuses kaasa lüüa ning et nad oleksid täisväärtuslik osa ühiskonnast, sellise vajaduse on tinginud ka terva töökäte puudus. Iga kodaniku, mehe ning naise, aktiivne osalus ühiskonnaelus on üks tänapäevase maailma nurgakividest. Igal kooliõpilased olenemata soost, on vaja algteadmisi erinevatest eluavaldkondadelt, et edasises elus hästi toime tulla ning olla informeeritud edasisi valikuid tehes. Lisaks on hädavajalik, et iga noor täiskasvanud suudaks hoida oma kodu korras ning valmistada endale süüa. Ühiskonnas peavad olema tagatud inimeste vabad valikud ja vaba eneseteostus ning kooliõpilasi ei tohi suruda piiravatesse soostereotüüpidesse ning suunata seeläbi nende edasiseidki eneseteostuse valikuid.
- 3.15** Õpilaste eristamine nende soo põhjal ning nende soostereotüüpidesse surumine võib omada suuremas pildis laialdasi tagajärgi näiteks tugevate ja piiravate sooliste eelarvamuste ning

¹³Tehnoloogiaõpetuse töökava näidised. URL: http://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/sites/6/2016/10/6_tehnoloogiaõpetus_II_pa_2.pdf ja http://oppekava.innove.ee/wp-content/uploads/sites/6/2016/10/4_tehnoloogiaõpetus_I_pa_2.pdf.

piiravate stereotüüpide näol naiste ja meeste rollide ja kohustuste suhtes.¹⁴ Kui põhikooli II ja III astmes õpetatakse tütarlastele suuremal määral kodundust ning käsitööd ning neil on tehnoloogiaõppega vaid põgus kokkupuude (aga ka vastupidiselt noormeeste puhul) avaldub see ka hilisemates haridusvalikutes ning toob kaasa selle, et tütarlapsed ning noormehed teevad oma kutse- ja karjäärivalikud olles surutud piiravatesse soostereotüüpidesse ning lähtuvad sellest, mis valikud on traditsioonilised. Nii mõjutab see ka sugude olukorda tööturul ning üheks tulemuseks on näiteks ka vajadustele mitte vastav tööjõu struktuur. Nii on näiteks loodus- ja täppisteadused olnud traditsiooniliselt meeste pärusmaa ning naiste ja tüdrukute huvi end valdkonnaga siduda ei ole olnud suur.¹⁵ Eestis aastatel 2005-2008 rahvusvahelise projekti UPGEM¹⁶ raames läbi viidud uuring näitas, et nii mõnigi noor naisteadlane loobus teaduskarjäärist stereotüüpsete teadlaskuvandite tõttu, millega oli raske samastuda.¹⁷ Lisaks töötavad hetkel IKT ametitel enamjaolt mehed (78%), kuid suurt kasutamata potentsiaali nähakse just naiste hulgas.¹⁸ Ometi, kui noortele neiuidele tehakse tehnoloogiaõpetusse vaid põgus sissejuhatus, ei ole liiga põhjendatud loota, et selles osas midagi muutub.

3.16 Teen ettepaneku Põhikooli riikliku õppekava Lisa 7 punktist 1.2 **välja võtta nõue, et** põhikoolis alates II kooliastmest **moodustab kool õpilaste soovide ja huvide põhjal õpperühmad**, millesse jagunedes on õpilastel võimalus valida õppeaineks kas käsitöö ja kodundus või tehnoloogiaõpetus ning, et **vähemalt 10% õppeks vahetavad õpilased õpperühmad** nii, et tehnoloogiaõpetuse asemel on kodundus ning käsitöö ja kodunduse asemel tehnoloogiaõpetus.

3.17 Selle asemel **soovitan moodustada koolil õpperühmad, millesse jagunedes on õpilastel mõlemas õppegrupis pool õppeajast õppeaineteks käsitöö ja kodundus ning pool õppeajast õppeaineks tehnoloogiaõpetus, ja anda koolidele võimalus suurendada õppetundide kogumahtu suurendades (PGS § 25 muudatuse abil) tehnoloogia ainekava osakaalu õppes selliselt, et kõik õpilased saaksid rühmades omandada nii tehnoloogiaõpetuse kui ka käsitöö ja kodunduse ainekavad täies mahus.** Vaid sel juhul läbiksid kõik õpilased sarnase õppe ning ei saavutaksid põhikooli lõpetades sarnased eesmärgid ning pädevused, oleksid võrdselt tulevikuks ette valmistatud ning vabad oma edasistes valikutes.

/allkirjastatud digitaalselt/
Liisa Pakosta

¹⁴ Eesti Vabariigi neljas perioodiline aruanne "Naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni" täitmises, mis on esitatud vastavalt konventsiooni artiklile 18.

¹⁵ Eesti Hariduse Infosüsteem, EHIS (2014/15). Haridus-ja Teadusministeerium. URL: www.ehis.ee.

¹⁶ *Understanding Puzzles in Gendered European Map*.

¹⁷ K. Velbaum, E. Lõhkivi, M.-L. Tina, UPGEM National Report: Estonia. – Draw the Line! Universities as workplaces for male and female researchers in Europe, 2008.

¹⁸http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Innovatsiooni_poliitika/IKTtoo/Uuringu_lopparuanne.pdf.